

άλογο

άλογο, το, ουσ. [<μτγν. ἄλογον, ουσ. του επιθ. ἄλογος], το άλογο. **1.** πόνι του σκακιού που έχει τη μορφή αλόγου: «το άλογο είναι αξιόλογο πόνι στο σκάκι». **2.** ο ίππος ως μονάδα μέτρησης ισχύος μηχανών, ιδίως των αυτοκινήτων: «πόσα άλογα είναι η μηχανή σου;». **3.** στον πληθ. **τα άλογα και τα αλόγατα**, ο ιππόδρομος: «όσα λεφτά βγάξει τα χάνει στ' άλογα». (Λαϊκό τραγούδι: *μολόγα τα, μολόγα τα, τα φράγκα μοιρολόγα τα, τι γίνανε μολόγα τα, χορτάρι για τ' αλόγατα*). Υποκορ. **αλογάκι** και **αλογατάκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 25 φρ.)·

- άλογο κλάνει, δε δίνει κανείς σημασία σε αυτά που λέω ή που λέγονται, υπάρχει τέλεια αδιαφορία: «μια ώρα σου μιλώ κι εσύ, άλογο κλάνει»·

- αλόγου ουρά, βλ. λ. [αλογουρά](#)·

- άλογο που δεν εκαβαλίκεψες, ποτέ μην το κατηγορήσεις, ποτέ μην κατηγορήσεις άνθρωπο, αν προηγουμένως δεν τον γνωρίσεις, μην κατηγορείς κάποιον βασιζόμενος σε ξένες κατηγορίες ή πληροφορίες: «να αρνείσαι να εκφέρεις αρνητική γνώμη για άνθρωπο που δεν ξέρεις, γιατί, άλογο που δεν εκαβαλίκεψες., ποτέ μην κατηγορήσεις»·

- από καβάλα σ' άλογο, κάθισε σε γαϊδούρι, βλ. λ. [γαϊδούρι](#)·

- βάζει το κάρο πριν απ' τ' άλογο, βλ. λ. [κάρο](#)·

- βαστάτε Τούρκοι τ' άλογα! βλ. λ. [Τούρκος](#)·

- για τ' άλογο που τρέχει, δε χρειάζονται σπιρούνια, βλ. λ. [σπιρούνι](#)·

- γίνομαι άλογο, ταλαιπωρούμαι, βασανίζομαι για να φέρω σε πέρας κάτι: «τον τελευταίο καιρό έγινα άλογο για να καλύψω τις υποχρεώσεις μου». Αναφορά στο άλογο ως υποζύγιο·

- δεν αλλάζουμε άλογο στη μέση του ποταμού, όταν βρισκόμαστε σε μια δύσκολη κατάσταση, εντείνουμε τις υπάρχουσες δυνάμεις μας, τις υπάρχουσες δυνατότητές μας και δεν πειραματιζόμαστε με νέους τρόπους για να ξεπεράσουμε τη δυσκολία: «πρέπει να ξεπεράσουμε τη δύσκολη κατάσταση στην οποία έχουμε περιέλθει με τα εφόδια που έχουμε, γιατί δεν αλλάζουμε άλογο στη μέση του ποταμού, κι όταν ξεπεράσουμε την κρίση, βλέπουμε τι θα κάνουμε για το μέλλον»·

- δουλεύουν τ' άλογα για να τρώνε τα γαϊδούρια, βλ. λ. [γαϊδούρι](#)·

- είναι κουτσό άλογο, είναι ανίκανος να φέρει σε αίσιο τέλος μια δουλειά ή μια υπόθεση: «μην του αναθέσεις καμιά δουλειά αυτού του ανθρώπου, γιατί είναι κουτσό άλογο». (Λαϊκό τραγούδι: *ποντάρει σε άλογο κουτσό και παίρνει πεντακόσια, ποντάρω γω σε αετό και χάνω άλλα τόσα*). Από το ότι ένα άλογο που κουτσαίνει δεν μπορεί ποτέ να έρθει πρώτο στις ιπποδρομίες·

- ενθουσιασμός χωρίς γνώσεις είναι σαν άλογο χωρίς χαλινάρι, ο παράλογος, ο ξέφρενος ενθουσιασμός μας οδηγεί πολλές φορές σε επικίνδυνες ή ακραίες ενέργειες: «πρέπει να μάθεις να συγκρατιέσαι και να ελέγχεις τον εαυτό σου στις μεγάλες χαρές, γιατί ενθουσιασμός χωρίς γνώσεις είναι σαν άλογο χωρίς χαλινάρι»·

- η γυναίκα και το άλογο θέλουν άξιο καβαλάρη, βλ. λ. [καβαλάρης](#)·

- θα σε κάνω άλογο στο ξύλο, βλ. λ. [ξύλο](#)·

- και πράσιν' άλογα, ανοησίες, βλακειές, πράγματα απίθανα, παράλογα, τερατολογίες: «για τι επιχειρήσεις και πράσιν' άλογα μου λες, εδώ να φάμε δεν έχουμε». Από το *πράσιν'*, που δεν αναφέρεται σε χρώμα, αλλά που παρετυμολογεί το ομόηχο *πράσσειν*, απαρέμφ. του αρχ. ρ. *πράττω* κ. *πράσσω* + *άλογα* (= παράλογα), αυτός δηλ.

που πράττει παράλογα. Υπάρχουν και άλλες εκδοχές·

- καλύτερα γαϊδούρι που κουβαλάει παρά άλογο που κλάνει, βλ. λ. [γαϊδούρι](#)·

- κούρσα για ένα άλογο, βλ. λ. [κούρσα](#)·

- όταν είσαι καβάλα στ' άλογο, να λες σ' όλους καλημέρα, βλ. λ. [καβάλα](#)·

- παίζει στ' άλογο, είναι παίχτης του ιππόδρομου: «δεν του μένει δραχμή, γιατί παίζει στ' άλογο»·

- πίνει σαν δυο άλογο, πίνει πάρα πολύ, είναι μεγάλος πότης: «δεν μπορείς να τον παραβγείς στο ποτό, γιατί πίνει σαν δυο άλογο»·

- στ' αλόγου τον τόπο γαϊδούρι μη δένεις, βλ. λ. [γαϊδούρι](#)·

- ταΐζει τ' άλογο, βλ. λ. φρ. ταΐζει τ' αλογάκια, λ. αλογάκι·

- το καλό το άλογο, βγάζει το κριθάρι του, ο εργατικός άνθρωπος έχει και τα ανάλογα κέρδη από την εργασία του: «αυτός δε θα πεινάσει ποτέ, γιατί, το καλό το άλογο, βγάζει το κριθάρι του»·

- τον έκανε άλογο στο ξύλο, βλ. λ. [ξύλο](#)·

- τον κάνω άλογο, **α.** τον κάνω ό,τι θέλω, τον υποτάσσω, τον κατανικώ: «τον έπιασε στα χέρια του και τον έκανε άλογο». Από την εικόνα του καβαλάρη, που έχει απόλυτη εξουσία στο άλογό του. **β.** τον βασανίζω, τον ταλαιπωρώ: «απ' τη μέρα που έμπλεξε μαζί της, τον έκανε άλογο». Από την εικόνα του χωρικού που φορτώνει υπερβολικά το άλογό του ή το χρησιμοποιεί σε πολλές σκληρές εργασίες.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας